

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Безпалько В.С., Шевчук Т.О.

студенти

Науковий керівник: Січко І.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського*

СПІВПРАЦЯ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ

Проблема екологічного виховання в теорії та практиці шкільного навчання не нова. Особливий інтерес до цієї проблеми виник ще у 70-80 роки. За цей час була розроблена «Концепція неперервного екологічного виховання на Україні», в якій наголошується, що перед сучасною педагогічною наукою і практикою створились нові невідкладні завдання. Необхідно забезпечити підготовку молодого покоління, яке зможе вивести Землю із стану глибокої екологічної кризи, в яку вона потрапила через незнання або ігнорування законів взаємовідношення суспільства й природи.

Сучасний етап розвитку відносин у системі «людина-природа-суспільство» провідними вченими визначається як етап загострення глобальних протиріч. На цій позиції одностайно наголошують представники й природничих, і суспільних наук. Освіта та виховання в умовах сьогодення вважаються одними з найпотужніших важелів впливу на процес формування нової цивілізації планетарного масштабу.

Саме тому формування екологічної культури особистості, екологічної поведінки, гармонії взаємодії з природою є пріоритетними напрямками виховання, про що йдеться у Державній національній програмі– «Освіта» (Україна XXI ст.), Концепції екологічної освіти України, Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти.

Теоретичним і практичним аспектам екологічного виховання в шкільному та позашкільному навчально-виховному процесі надається значна увага. Спілкування з природою завжди було засобом виховання. Про її вплив на розумовий розвиток, на формування моральних та естетичних якостей особистості писали видатні педагоги Ж.Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці, Ф.А. Дістервег, К.Д. Ушинський.

В.О. Сухомлинський доводив, що природа сама собою не виховує. Виховує лише активна взаємодія дитини з нею. Тому екологічне виховання та екологічна культура тісно пов'язані з природоохоронною діяльністю. Історія людства пов'язана з історією природи. Починати екологічне виховання потрібно з молодшого шкільного віку, тому що в цей час надбанні знання можуть у подальшому перейти в переконання.

Екологічне просвітництво батьків є складовою педагогічного просвітництва, що завжди опікувалося школою. Виходячи з сутності методичної взаємодії школи і сім'ї та положень теорії організації, в екологічному вихованні учнів потрібно дотримуватися певних принципів та педагогічних умов організації методичної взаємодії школи і сім'ї, а також відповідної моделі цієї організації, що включає предметну, структурну та функціональну складові.

Основи екологічного мислення закладаються у дитини в сім'ї. «Материнська школа» (сімейно-родинне виховання) покликана сформувати у дитини перші уявлення про навколишній світ, прищепити повагу та почуття відповідальності за все живе, що її оточує, на основі культурних надбань і традицій народу. Зміст, форми та методи екологічного виховання в сім'ї залежать від загальної культури батьків, їхньої екологічної освіти [4, с. 20–29].

Екологічне просвітництво серед батьків у системі дошкільної освіти є першочерговим завданням. За словами Л. Альбрехт: «Поворот до екологічного виховання в дошкільному віці треба розглядати в двох напрямках: як проблему виховання дітей та проблему розвитку екологічного мислення у дорослих, які виховують дошкільнят» [8, с. 110].

Серед значної кількості принципів, які сприяють результативній взаємодії школи та сім'ї в екологічному вихованні учнів, є особливо актуальні для сьогодення. Найголовніший – принцип комплексного підходу. В організації методичної взаємодії школи та сім'ї він передбачає поширення цієї взаємодії на всі ланки педагогічного процесу – навчальну і позаурочну, тісний зв'язок із позашкільним соціальним середовищем, залучення якомога більшої кількості суб'єктів, які мають виховний вплив на учнів тощо.

Далі важливо забезпечити варіативність у взаємодії, виходячи з конкретних умов школи, особливостей її соціального оточення, наявність поблизу громадських екологічних організацій, певних соціальних служб, професійного та освітнього складу батьків, контингенту учнів тощо. Варіативність форм і методів взаємодії школи та сім'ї дає можливість досягти особистісної організації виховного процесу стосовно учнів і їхніх батьків (останні виступають одночасно рівноправними партнерами педагогів у виробленні стратегії та здійсненні виховання: суб'єктом, що зазнає виховного впливу школи, і об'єктом, який складає виховний вплив на учнів).

Особливе значення має принцип результативності в організації методичної взаємодії школи та сім'ї в екологічному вихованні учнів. Він виявляється в залученні до таких конкретних екологічних справ, проєктів тощо, які реально можна здійснити.

Зважаючи на байдужість значної частини суспільства до сфери взаємодії з природою, в процесі екологічного виховання наступний принцип – принцип заохочення як дорослих, так і учнів, із цією метою частіше звертаються до громадських організацій, органів місцевої влади, бізнесменів з числа батьків тощо.

Відповідно до зазначених принципів організації методичної взаємодії школи та сім'ї в екологічному вихованні учнів добираються педагогічні умови:

1) дотримання організаційного циклу діяльності (постановка мети, планування і контроль);

2) визначення спільних та розмежування специфічних функцій і засобів впливу школи та сім'ї в екологічному вихованні учнів;

3) диференціація організації методичної взаємодії школи й сім'ї залежно від фаху батьків, характеру впливу їхньої трудової діяльності на навколишнє середовище, а також індивідуальних особливостей, хобі тощо [2, с. 3–25].

На педагогічній раді та на нараді батьківського активу керівник школи спирається на узагальнені дані проведеного в школі дослідження стану обізнаності батьків з екологічних питань і дотримання ними екологічних вимог у побуті й способі життя. Проведенню педагогічної ради та засідання батьківського активу передують анкетування на класних батьківських зборах [2, с. 3–25].

Планування методичної взаємодії здійснюється спільно дирекцією школи та батьківським активом і включає такі складові: екологічне просвітництво вчителів, батьків та їх педагогічну самоосвіту, забезпечення стандарту екологічної освіти в навчальному процесі, допомогу об'єднанням школярів за інтересами, екологічне наставництво учнів, які мають екологічне спрямування інтересів, дотримання екологічних вимог у шкільному та сімейному виховному середовищі, практичну природоохоронну діяльність (виконання екологічних проектів і суспільно корисних природоохоронних справ тощо).

Контроль методичної взаємодії, як і її планування, здійснюється дирекцією школи й ініціативною батьківською групою на основі спільно розробленої програми цієї взаємодії. Поточний контроль полягає у дотриманні запланованих принципів, умов, заходів і термінів їх виконання, попередженні можливих непередбачених відхилень від графіка, з'ясування причин порушень, які все ж таки сталися, та швидкого реагування з метою налагодження роботи згідно з планом. Результати цього контролю обговорюються, насамперед, із людьми, причетними до відповідальної ділянки роботи, з вини яких відбулися непередбачені зміни.

Першою ланкою в плануванні взаємодії школи та сім'ї в екологічному вихованні учнів є екологічне просвітництво вчителів і батьків [2, с. 3–25].

Школа здебільшого збирає всіх батьків тільки двічі на рік і щоразу спочатку проводяться загальні збори батьківського активу, а потім за участю цього активу – класні батьківські збори. Тому викладені вище теоретичні питання екологічного виховання, розуміння його сутності, значення, завдань і ролі батьківського колективу в їх вирішенні розглядаються лаконічно поряд з іншими аспектами виховного процесу на розширеній педагогічній раді на зборах батьківського активу школи, який потім поширює ці знання на класних батьківських зборах та в індивідуальному спілкуванні за принципом «рівний–рівному» [1, с. 28–29].

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що грамотно спланована екологічна виховна робота всього педагогічного колективу та батьків значно підвищить рівень екологічної культури учнів. Ця робота вимагає від усіх учасників цього процесу мобілізації і постійного поповнення своїх знань екологічного змісту, введення інноваційних технологій виховання. Адміністрація навчального

закладу повинна контролювати та коригувати всю роботу з екологічного виховання учнів.

Список використаних джерел:

1. Байбара Б.М. Дослід у процесі навчання природознавства // Початкова школа – 2000. – № 12. – С. 19-21.
2. Вороніна Л. Взаємодія школи й сім'ї в екологічному вихованні / Л. Вороніна // Шкільний світ. – 2005. – № 18–19. – С. 3–25.
3. Концепція екологічної освіти України // Директор школи. – 2002. – № 16(208). – С. 20–29.
4. Лабій Ю. Педагогічні основи екологічного виховання / Ю. Лабій // Вертикаль. – 1999. – № 1. – С. 10–12.
5. Туманова И.В. Формирование экологической культуры личности ребенка в системе деятельности школы-комплекса / И.В. Туманова, Л.Н. Альбрехт. – Запорожье: ЛИПС. Лтд, 2003. – 110 с.

Зіновчик В.М.

студент,

Науковий керівник: Суятинова К.Є.

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сьогоднішній день проблема розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку стоїть дуже серйозно. Її актуальність зумовлюється пріоритетними напрямками основних ідей Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті, Законів України «Про освіту» і «Про дошкільну освіту», Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», спрямованими на модернізацію дошкільної освіти, оновлення її змісту, вдосконалення форм, методів навчання дітей рідної мови, розвитку культури мовлення та мовленнєвого спілкування.

Розвиток зв'язного мовлення відіграє важливу роль у процесі розвитку дитини. Оволодіння навичками зв'язного мовлення дозволяє дитині вступати у вільне спілкування з однолітками та дорослими, дає можливість отримати необхідну їй інформацію, а також передати накопичені знання та враження про навколишній світ. Саме тому, сучасна лінгводидактика акцентує увагу на широкому застосуванні активних способів навчання, що стимулюють продукування одиниць мовлення в самостійному висловлюванні дітей. Одним із яких є застосування української народної казки як засобу розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку.

На сьогодні проблема розвитку мовлення дошкільнят за допомогою казки залишається недостатньо дослідженою: в науці відсутня чітко вибудована